

**ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА
НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ЗАЩИТА
НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД
СТАНОВИЩЕ**

от доц. д-р Николета Кирилова Кузманова за дисертационен труд за
присъждане на ОНС „доктор“

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.6 Право

Научна специалност: Наказателно право

Научни ръководители: доц. д-р Юлиана Матеева и доц. д-р Зауре
Абдукаримова

Факултет: Юридически факултет към ВСУ „Черноризец Храбър“

Заглавие на дисертационния труд: „Основание и диференциация на
отговорността на съучастниците според наказателното право на Република
Казахстан и Република България. Сравнителноправен анализ“

Докторант: Гулнур Рапилбеккъзь Тургънбек

Основание за представяне на становището: член на научно жури по
защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 622 от 28.09.2023 г. на
Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ с възложено изготвяне на
становище, съгласно Протокол № 1 от заседание на научното жури,
проведено на 03.10.2023 г.

**I. Данни за дисертацията, автореферата и наукометричните
показатели**

Изложението на представения дисертационен труд на тема „Основание и
диференциация на отговорността на съучастниците според наказателното
право на Република Казахстан и Република България. Сравнителноправен
анализ“ е структурирано в общоприетата за този вид научни трудове
вътрешна организация – увод, три глави и заключение и е с общ обем от
219 страници. Положителна оценка заслужава избраният от докторанта

подход в края на всяка смислово обособена част от изложението да формулира изрично изводите си от направения анализ. Това от една страна показва ясно мнението на автора по обсъжданите въпроси. А от друга поставя точен смислов акцент на сравнителния характер на дисертационният труд, доколкото в голямата си част тези изводи се изразяват в извеждане на сравнението на подходите в анализирани правни системи на Републиките България и Казахстан.

Към изложението е приложена библиография с 85 заглавия на руски, 19 заглавия на български език, както и над 40 нормативни актове и съдебна практика от двете сравнявани правни системи, които са цитирани в съдържанието на изложението в общо 359 бележки под линия. Прегледът на цитиранията в неговата цялост показва коректност при позоваванията и съответното им обозначаване в текста на изложението. Наред с това показва и способността на докторанта да проучва и систематизира различни по характера си източници (научни, нормативни, съдебна практика) и да ги анализира през призмата на обекта на научното изследване.

Обхватът на съдържанието на глава първа също е напълно съответен на утвърдените стандарти в професионалното направление 3.6 Право. Тя обхваща двата базови за изследването въпроси - историческият преглед и правната същност на съучастие като наказателноправен институт. Доколкото трудът е насочен към сравнителноправно изследване, положителна оценка заслужава избраният от докторанта подход да представи последователно неговата същност в двете анализирани правни системи на базата на възприетите от тях признаци на общото понятие за съучастие. С оглед съдържанието на глава първа се установява известно несъответствие с изложението в нея в две насоки. На първо място избраното заглавие – история на института на съучастие и мястото му в наказателното право, поставя акцент само на един от аспектите, които се

засягат в тази глава. Затова по-прецизно от научна гледна точка би било да се избере наименование, което да отразява съдържанието на главата в неговата цялост, напр. обща характеристика на съучастието.

Втората и третата глава са посветени на видовете съучастие и особеностите в квалификацията на деянията, извършени в съучастие. В тяхното съдържание докторантът продължава последователно да прилага подхода за сравнителното разглеждане и съпоставка в двете изследвани правни системи, което затвърждава извода за способността ѝ да проучва и анализира наказателноправната материя на необходимото за дисертационен труд научно ниво и е основание за висока положителна оценка.

Дисертационният труд е написан на достъпен и ясен език с точно използване на специфичния за специалността и темата понятиен апарат. Ясно се откроява способността на докторанта да обособи смислово различните хипотези, които имат значение за съответната част от изследването и да ги обсъди в тяхната логична последователност. По този начин текстът е разбираем като съдържание, вкл. от неспециалисти в областта на наказателното право на Република Казахстан.

Изложените констатации дават основание за извода, че дисертационният труд отговаря на изискването за оригиналност и съответства на изискванията за научно съчинение за присъждане на образователно-квалификационна степен „доктор“ по научната специалност „Наказателно право“ в професионално направление 3.6 Право.

Представеният от докторанта автореферат съдържа ясно и точно резюме на дисертацията, което коректно отразява структурата и съдържанието ѝ. Изведени са актуалността на темата, нейната теоретична и практическа значимост, научните приноси, описани са и публикациите на докторанта по темата на дисертационния труд.

Качеството и количеството на научната продукция на докторант Гулнур Тургънбек обуславят извода за изпълнение на минималните национални

изисквания по смисъла на чл. 2б, ал. 2 и 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България във връзка с чл. 25 от Правилника за прилагането му. Общият сбор на точките на докторанта по наукометричните показатели за придобиване на образователно-квалификационна степен „доктор“ в професионално направление 3.6 Право е 80.

II. Научни приноси на дисертационния труд

Съгласна съм с изводите за научните приноси на дисертационния труд, които са изведените от Гулнур Тургънбек т. IV от автореферата.

Наред с тях следва да се подчертае изрично, че изследването има подчертано значение за развитието на наказателноправната наука и в двете изследвани правни системи. Макар на пръв поглед проблематиката на съучастието и в двете държави да има сходен генезис, предвид влиянието на съветското наказателно право в определени исторически етапи, видно от представения анализ всяка от държавите изгражда и собствени наказателноправни традиции. От гледна точка на Република Казахстан този процес води до извеждането като форми на съучастие на организатора, на лицето, склонило наказателнонеотговорно лице да извърши престъпление и др., наред с подбудителството, помагачеството и извършителството. А от гледна точка на българската наказателноправна традиция обикновеното съучастието е една от формите на задружност на дейността, наред с необходимото съучастие, а посредственото извършителство е специфичен институт, различен от тях.

Сравнителноправно изследване с такъв предмет не е правено в българската наказателноправна наука. С голяма степен на вероятност този извод е важен и за наказателноправната наука на Република Казахстан. Поради това неговото съдържание дава много добра основа за последващи научни дискусии и в двете държави, което със сигурност допринася за развитието на правната наука в съвременния глобален свят.

Подчертано впечатление прави, че докторантът аргументирано представя своето мнение по базовите въпроси, обсъждани в дисертационния труд чрез извеждането като самостоятелен акцент в изложението на изводите от направения анализ и то изцяло в съответствие със сравнителноправният характер на дисертационното изследване.

III. Заключение

Препоръчвам дисертационният труд да се публикува. В тази връзка и ако докторантът прецени да вземе предвид и следните препоръки:

1. Цялостното съдържание на дисертационния труд създава впечатление, че докторантът има известни колебания в разбирането на разграничението между форми и видове при съучастието. Макар на някои места в изложението това разграничение да е направено изрично (напр. с. 7, 34 и др.) в последващото съдържание изложението се ограничава само до формите на съучастието (напр. с. 30, 33, 66 и др.). Тяхна същностна разлика се извежда на с. 77, въпреки, че на с. 34 се съдържа общо изброяване в исторически аспект на видовете и формите на съучастие в наказателното право на Република Казахстан. Същото впечатление се създава и по отношение на разграничението между съучастието и деяние, извършено при предварителен сговор. Тези въпроси обаче се изясняват едва в глава трета, параграф 3.1 „Класификация и особености на дефиницията на формите на съучастие“ (с. 141 – 174) чрез представянето на съответните им теоретични виждания. А изводът за окончателното уреждане формите и видовете съучастие в наказателния закон на Република Казахстан е формулиран на с. 176. Струва ми се, че с оглед възприетата от докторанта логика на изложението – историческо развитие на института, общо понятие за съучастие и неговите признаци, систематичното място на това съдържание в неговата цялост е или накрая на глава първа или в началото на глава втора. Тази структурна промяна ще даде възможност докторантът да изведе своето разбиране за

разграничението на формите и видовете съучастие и въз основа на него да формулира особеностите при квалификацията на извършените в съучастие деяния, а в рамките на глава трета акцентът да се постави върху тази проблематика при груповите форми на съучастие по смисъла на наказателното право на Република Казахстан. Този подход ще позволи и още в началото на изложението да се направят и изводите за различията, които се установяват при формите на съучастие в българското наказателно право и неговите видове с оглед систематичното място на уредбата в българския наказателен закон. Именно в тази част е и систематичното място на извода, който докторантът формулира на с. 193 – 194 относно общите подходи при квалификацията на деянията, извършени в съучастие по двете изследвани правни системи.

2. В същия контекст - представянето на теоретичното виждане за особеностите при приложимостта на доброволния отказ от акцесорно съучастие, изложени на с. 192 – 193 от дисертационния труд, и тези за специалните правила за наказуемостта на съучастниците по българското наказателно право, изложени на с. 205 – 211 от дисертационния труд, следва да се поставят на систематичното им място в глава втора на изследването.

3. По-категорично да се изведат различията във формите на съучастие по наказателното право на Република Казахстан и по българското наказателно право, както и разликите в законодателните подходи за тяхното уреждане в двете сравнявани законодателства. По-този начин ще се подчертае по още по-отчетливо сравнителноправният характер на дисертационното изследване.

4. Целенасочено да се изведат разликите в теоретичните разбирания в наказателноправната наука на Република Казахстан и тази в Република България относно посредственото извършителство и подбуждането към престъпление. Именно липсата на това разграничение води до някои

неточности в други изводи в изследването, като напр. тези на с. 122 относно отговорността на подбудителя и помагача като съучастници неизвършители.

5. Да се направи цялостна проверка на бележките под линия и начинът на отразяването им в текста на дисертационния труд, за да се отстрани допуснатата на няколко места в текста техническа неточност – при коректно посочено под линия име на цитирания автор и заглавието на цитирания източник в текста са поставени или само начални, или само крайни кавички на съответния цитат.

Тези препоръки не променят изложените в настоящото становище констатации и изводи от тях за научните достойнства на труда, поради което **давам положителна оценка** на представения за защита дисертационен труд на докторанта Гулнур Рапилбеккъзъ Тургънбек на тема „Основание и диференциация на отговорността на съучастниците според наказателното право на Република Казахстан и Република България. Сравнителноправен анализ“. Научното съчинение отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България и на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор“, поради което **предлагам на уважаемото научно жури да се присъди образователната и научна степен „доктор“** в научна област 3. Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Наказателно право“ на Гулнур Рапилбеккъзъ Тургънбек.

Изготвил становището:

доц. д-р Николета Кузманова

16 октомври 2023 г.